

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ: ЕТАПИ ІСТОРІЇ

В історії кожного народу є такі періоди, які ставлять перед ним далекосяжні завдання, від яких залежить ціла епоха його подальшого розвитку та існування. Саме в такі періоди надзвичайно актуальним стає звернення до минулого історичного досвіду. Його знання не лише відкриває перспективи у практичній діяльності, але й дає можливість врахувати та уникнути помилок минулого. Тепер усі ми є свідками будівництва незалежності України, хоча воно проходить у важких умовах, але є об'єктивно неминучим процесом.

Важливим основоположним і обов'язковим атрибутом держави є її Збройні сили. Від їхньої технічної оснащеності, розробленої сучасної військової доктрини, компетентності командування, добротного вишколу особового складу, патріотизму і високих морально-духовних якостей залежить боєздатність, оборона і безпека країни та її громадян. Розбудовуючи державу і разом з тим реформуючи її Збройні сили, наші погляди повсякчас повертаються в минуле, адже історичний досвід має бути дороговказом у майбутнє.

Ми, українці, маємо славні військові традиції. Перебуваючи геостратегічно між Сходом і Заходом, просторово відкриті на шляху історичних міграційних процесів, наші пращури постійно вели боротьбу за свою свободу, територію та вихід до морів. В історичних трактатах зустрічаємо характеристику праукраїнців: войовничі, волелюбні, готові мужньо протистояти життєвим незгодам, шляхетні та гостинні. Світ не має аналогів тому, як український князь Святослав Хоробрий попереджав супротивників посланням “Іду на Ви”.

Сьогодні наші воїни беруть участь у міжнародних миротворчих операціях в інших країнах. Але маловідомий факт участі галицьких полків Ярослава Осмомисла в XII столітті у війнах з єгипетською династією Айюбідів. Також Західна Європа може завдячувати українцям, які забезпечили їй вільний розвиток, ведучи криваву двохсотлітню боротьбу із Золотою Ордою.

Окремою героїчною сторінкою нашої військової історії є феномен козацтва. Втративши державність, наші пращури зуміли створити наймогутнішу в тогочасній Європі мілітарну потугу, першу демократичну республіку на континенті – Запорізьку Січ. Українське козацтво також убезпечило європейські країни від руйнівного наступу ісламу. Наш крайнин, відомий Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний, здобувши перемогу під Хотиним у 1621 році, посприяв вступу козацтва до Ліги Міліції Християнства. Гетьмана І. Сулиму за успішні воєнні походи проти турків і татар нагородив Папа Римський Павло V золотою буллою з папським портретом. Апогей козацького руху припадає на середину XVII століття, коли була відновлена українська державність у формі Гетьмансько-Козацької республіки. Гетьман Б. Хмельницький був, мабуть, найосвіченішим полководцем свого часу. Отримав ґрунтовну освіту у Львівській єзуїтській колегії, досконало володів латиною і польською мовою, також спілкувався татарською, турецькою, французькою. Ім'я Б. Хмельницького було відоме у всій Європі. Відомий діяч англійського республіканського руху О. Кромвель називав його Генералісімумом.

Славні традиції козацтва продовжували жити в нашому народі після втрати державності у парамілітарних організаціях “Сокіл”, “Січ”, “Пласт”. З початком Першої світової війни українці опинилися по різні боки барикад, поневолені Російською та Австро-Угорською імперіями. Але саме тоді був відновлений національний військовий рух. Навіть шовіністично налаштовані російські генерали змушені були дозволити у 1917 році українізацію військових частин, як найбільш боєздатних у царській армії. Об'єктивну характеристику українським воїнам у своїх мемуарах подав австрійський архікнязь Вільгельм Габсбург (більше відомий під ім'ям Василь Вишиваний), який у 1918 році очолював армійську групу, в складі якої перебували Українські Січові Стрільці: “Я взагалі вважаю українців найкращими жовнірами”.

Визвольні змагання 1917–1921 рр. відновили впевненість у власних силах, відродили національну еліту, зокрема військову, примножили героїчну славу українських воїнів. Вони, воюючи без союзників та зовнішньої допомоги, не здалися на милість ворога, а організовано відійшли на

еміграцію. Важаю, що необхідно підтримати пропозицію Президента, Головнокомандувача Збройних сил України В. Ющенка щодо перенесення Дня захисника Вітчизни на 29 січня.

У міжвоєнний період войовничий дух звитяги примножувала діяльність підпільної УВО-ОУН. Її чільними діячами були вихованці Львівської політехніки: С. Бандера, Р. Шухевич, О. Гасин, К. Зарицька та ін., які проявили себе національними героями.

В роки Другої світової війни українці воювали в різних арміях: радянській (більшість командувачів фронтами були вихідцями з України), польській (перебувало близько 150 тис. наших краян), німецькій тощо. Але була створена і національна “Армія без держави” – УПА, воїни якої воювали за ідеали, які сьогодні все більше охоплюють українське громадянство.

Майбутнє Української держави, в тому числі її Збройних сил, залежить від багатьох факторів. Науковці мають змогу обговорити минуле і сучасне, а також виробити концепцію розвитку армії та флоту України з урахуванням глобалізації світових процесів, перспектив входження України до євроатлантичних структур.

Сподіваюсь, що публікація матеріалів Другої Міжнародної наукової конференції “Збройні сили України: історія і сучасність”, яку провів у Львові 29–30 березня 2006 р. Національний університет “Львівська політехніка”, посприє подальшому зміцненню наших Збройних сил, їх національно-патріотичному вихованню.

*Професор Ю.К. Рудавський,
ректор Національного університету
“Львівська політехніка”*